

Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Всі</i>
Спеціальність	<i>Всі</i>
Освітня програма	<i>Всі</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, 3 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>ECTS 3 кр / 90 годин, аудиторних 8 (лекційні заняття – 4 год., практичні заняття – 4 год., СР – 82 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік/домашня контрольна робота</i>
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Керівник курсу: д.т.н., ст. наук. співроб. Бородіна Наталія Анатоліївна E-mail: borodina.nataliia@edu.kpi.ua Тел.: +380964350210
Розміщення курсу	Інститут післядипломної освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського. Платформа дистанційного навчання "Сікорський" https://do.ipi.kpi.ua/course/view.php?id=8234

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» належить до циклу загальної підготовки та є важливою складовою освітнього процесу, оскільки спрямована на

формування у здобувачів освіти системного бачення питань безпеки, обороноздатності та громадянської свідомості. У межах цієї дисципліни вивчаються основи національного спротиву та цивільного захисту населення, у тому числі загальні принципи надання долікарської допомоги, особливості дій у надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціального та воєнного характеру. Також значна увага приділяється питанням історичної пам'яті, патріотичного виховання, морально-психологічної підготовки до захисту Батьківщини та розуміння ролі громадянина у збереженні незалежності й цілісності держави.

Вивчення дисципліни сприяє глибшому усвідомленню важливості дотримання правил особистої та колективної безпеки, розвитку відповідального ставлення до виконання обов'язків у сфері національної оборони, шанобливого ставлення до Збройних Сил України та добровольчих формувань, формує готовність діяти в умовах кризових ситуацій та брати участь у заходах національного спротиву. Ця дисципліна сприяє формуванню національної ідентичності, поваги до героїчного минулого та сучасних захисників України, усвідомленню значущості кожного громадянина у процесі зміцнення обороноздатності країни та забезпечення безпеки суспільства.

Дисципліна охоплює знання з організації реагування на надзвичайні ситуації, медицини катастроф, дій органів державної влади, місцевого самоврядування та громадян у сфері безпеки, і базується на принципах патріотизму, взаємодопомоги, солідарності й готовності до спротиву в умовах загроз життю та здоров'ю населення й незалежності держави.

Мета навчальної дисципліни: підготувати здобувачів освіти до свідомої участі у забезпеченні особистої безпеки, цивільного захисту, оборони України, виховання патріотичної свідомості на засадах національної гідності й громадянської відповідальності та готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності держави.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади, законодавчі основи та практичні принципи організації і реалізації заходів цивільного захисту населення, поведінки в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу, основи оборони держави, а також формування національної свідомості, громадянської відповідальності та готовності до участі в забезпеченні безпеки країни.

Вивчення дисципліни дозволить сформувати **загальну компетентність** - здатність до виконання свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, національно-патріотичної налаштованості, відданості українському народові.

Програмний результат навчання: знати та вміти використовувати основні засоби захисту та оборони держави, співвітчизників, матеріальних цінностей та територіальної цілісності держави, зокрема, у разі військових дій та надзвичайних ситуацій.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити. Для успішного засвоєння дисципліни здобувач повинен володіти базовими знаннями з безпеки життєдіяльності людини, отримані на попередніх рівнях освіти.

Постреквізити. Отримані знання та навички сприяють безпечній професійній діяльності, відповідальній громадянській поведінці та можуть бути використані під час вивчення дисциплін, пов'язаних із безпекою праці, безпекою життєдіяльності та реагуванням на надзвичайні ситуації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Таблиця 1

Назва блоку курсу	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Лекції	Практичні	СРС
<i>Блок 1. Безпека, захист та оборона України</i>	42	2	2	38
<i>Блок 2. Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій</i>	48	2	2	44
Всього:	90	4	4	82

Блок 1. Безпека, захист та оборона України

Тема 1. Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки. Аналіз поняття «Надзвичайна ситуація». Класифікація надзвичайних ситуацій. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту при надзвичайній ситуації. Системи оповіщення про надзвичайну ситуацію. Способи інформування населення під час надзвичайної ситуації. Управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Рівні ризику. Зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Завдання для самоперевірки. Сформулюйте сутність понять «національна гідність», «громадянська відповідальність», «національні інтереси України», «захист незалежності та територіальної цілісності держави» і «стійкість». Надайте визначення термінам: захист, безпека, небезпека, національна безпека України, державна безпека, воєнна безпека, цивільна безпека, цивільний захист, пожежна безпека, техногенна безпека, загроза та ризик, небезпечна подія, надзвичайна ситуація, надзвичайна екологічна ситуація, надзвичайний стан. Опишіть існуючі класифікації надзвичайних ситуацій. Окресліть критерії режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту при надзвичайній ситуації. Зазначте критерії зонування територій при виникненні надзвичайних ситуацій. Вкажіть показники рівнів ризику. Надайте опис процесів з управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

Інформаційні джерела: презентація теми 1; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [5-16].

Тема 2. Основи цивільного захисту України. Цілі цивільного захисту. Нормативно-правова база у сфері цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДСЦЗ): мета функціонування; структура; завдання; планування діяльності. Органи управління цивільного захисту. Сили цивільного захисту. Заходи цивільного захисту.

Завдання для самоперевірки. Вкажіть цілі цивільного захисту. Зазначте основну нормативно-правову базу у сфері цивільного захисту. Опишіть структуру і основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту. Надайте перелік органів управління цивільного захисту. Окресліть склад сил цивільного захисту. Розкрийте головні аспекти планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту. Наведіть приклади реалізації заходів цивільного захисту.

Інформаційні джерела: презентація теми 2; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [17-20].

Тема 3. Структура та завдання Збройних Сил України. Місце і роль Збройних Сил України в системі оборони держави. Сектор безпеки і оборони України та сили оборони. Призначення, функції, завдання та структура Збройних Сил України. Види, окремі роди сил (військ) та інші складові Збройних Сил України. Сухопутний, повітряний і морський компоненти та основи їх

взаємодії. Система військового управління. Сучасне безпекове й операційне середовище та його вплив на розвиток і трансформацію Збройних Сил України. Роль розвідки, управління, логістики, інженерної підтримки, радіоелектронної боротьби, кіберпростору, безпілотних систем та сучасних технологій у забезпеченні спроможностей військ (сил). Значення оборонно-промислового комплексу, економіки, критичної інфраструктури, тилу, волонтерського руху та суспільства для оборони держави.

Завдання для самоперевірки. Зазначте місце і роль Збройних Сил України в системі оборони держави. Поясніть відмінності між поняттями «сектор безпеки і оборони України», «сили оборони» та «Збройні Сили України». Опишіть призначення, функції та основні завдання Збройних Сил України. Охарактеризуйте структуру Збройних Сил України та функціональне призначення їх основних складових. Поясніть значення взаємодії сухопутного, повітряного і морського компонентів під час виконання завдань оборони держави. Проаналізуйте вплив сучасного безпекового й операційного середовища, безпілотних систем, радіоелектронної боротьби, кіберпростору та сучасних технологій на розвиток спроможностей Збройних Сил України. Розкрийте роль розвідки, військового управління, логістики та інших видів підтримки у забезпеченні спроможностей військ (сил). Розкрийте роль волонтерського руху в забезпеченні оборони України. Проаналізуйте значення оборонно-промислового комплексу, економіки, критичної інфраструктури та тилу в сучасній війні. Поясніть роль суспільства і громадянина у забезпеченні обороноздатності держави.

Інформаційні джерела: презентація теми 3; базова література [1–4], додаткові інформаційні джерела [21–30].

Тема 4. Національний спротив: територіальна оборона та рух опору. Правові та організаційні засади національного спротиву. Мета, завдання та складові національного спротиву. Місце національного спротиву в системі оборони України. Територіальна оборона: мета, завдання, складові та основи побудови. Рух опору як складова національного спротиву: призначення, завдання та загальні засади організації. Підготовка громадян України до національного спротиву. Форми участі громадян у забезпеченні оборони держави та національного спротиву. Роль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад і громадян у забезпеченні національного спротиву. Національний спротив як складова стійкості держави і суспільства.

Завдання для самоперевірки. Надайте визначення термінам: національний спротив, територіальна оборона, рух опору, підготовка громадян України до національного спротиву. Окресліть мету та складові національного спротиву. Зазначте місце національного спротиву в системі оборони України. Розкрийте завдання та основи побудови територіальної оборони. Охарактеризуйте призначення та загальні засади функціонування руху опору. Розкрийте мету, завдання та основні напрями підготовки громадян України до національного спротиву. Поясніть роль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад та громадян у забезпеченні національного спротиву. Зазначте законні форми участі громадян у забезпеченні оборони держави та національного спротиву. Проаналізуйте взаємозв'язок національного спротиву, національної стійкості та обороноздатності держави.

Інформаційні джерела: презентація теми 4; базова література [1–4], додаткові інформаційні джерела [31–35].

Тема 5. Гібридна війна: сутність, інструменти, захист. Поняття гібридної війни та гібридних загроз. Сутність, мета, ознаки та особливості гібридного впливу. Поєднання військових і невійськових, відкритих і прихованих засобів досягнення стратегічних цілей. Основні сфери гібридного впливу: політична, воєнна, інформаційна, кібернетична, економічна, соціальна та інфраструктурна. Інструменти гібридного впливу: військова сила та загроза її застосування, інформаційні операції і дезінформація, кібервплив, економічний та енергетичний тиск, політичне

втручання, використання залежностей і вразливостей держави та суспільства. Критична інфраструктура та суспільна стійкість в умовах гібридних загроз. Виявлення та оцінювання гібридних загроз. Основні підходи до запобігання, протидії та підвищення стійкості держави і суспільства до гібридних впливів.

Завдання для самоперевірки. Надайте визначення понять «гібридна війна» та «гібридні загрози». Розкрийте сутність, мету, ознаки та особливості гібридного впливу. Поясніть взаємозв'язок військових і невійськових, відкритих і прихованих засобів досягнення стратегічних цілей. Охарактеризуйте основні сфери та інструменти гібридного впливу. Наведіть приклади інформаційних, кібернетичних, економічних, політичних, воєнних та інфраструктурних гібридних загроз. Поясніть значення критичної інфраструктури та суспільної стійкості в умовах гібридних загроз. Окресліть основні ознаки, за якими може бути ідентифікований комплексний гібридний вплив. Проаналізуйте роль держави, сектору безпеки і оборони, приватного сектору, територіальних громад, медіа та громадянського суспільства у протидії гібридним загрозам. Охарактеризуйте основні підходи до запобігання, протидії та підвищення стійкості держави і суспільства до гібридних впливів.

Інформаційні джерела: презентація теми 5; базова література [1–4], додаткові інформаційні джерела [36–41].

Тема 6. Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям. Визначальний понятійно-категоріальний апарат за напрямом інформаційна безпека. Види інформаційних загроз. Інформаційно-психологічні операції та методи протидії. Ризик-аналіз інформаційної загрози (дезінформації / маніпуляції). Методи перевірки особистісної інформаційної гігієни. Методи перевірки захисту особистої електронної інформації.

Завдання для самоперевірки. Надайте визначення термінам: інформаційна небезпека, інформаційна безпека, кібербезпека, кіберзагроза, кіберзахист, кібероборона, інформаційні операції, психологічні операції. Наведіть приклади інформаційних загроз. Охарактеризуйте інформаційно-психологічні операції. Розкрийте заходи та методи протидії інформаційно-психологічним операціям. Проведіть ризик-аналіз інформаційної загрози – дезінформація. Оцініть особистісну інформаційну гігієну та надійність своїх паролів в інформаційних ресурсах.

Інформаційні джерела: презентація теми 6; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [38, 39, 42, 43].

Блок 2. Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій

Тема 7. Засоби індивідуального та колективного захисту. Протокол дій після попереджувального сигналу «Увага всім!». Види та типи засобів індивідуального та колективного захисту. Захисні споруди цивільного захисту та особливості їх використання. Небезпеки під час перебування в укриттях.

Завдання для самоперевірки. Надайте визначення термінам: захисні споруди цивільного захисту, засоби цивільного захисту, засоби протипожежного захисту, засоби індивідуального захисту, захисна споруда цивільного захисту, сховище, протирадіаційне укриття, споруди подвійного призначення, первинні (мобільні) укриття. Назвіть послідовність дій (протокол дій) за сигналом «Увага всім!» і вкажіть чинники, на які потрібно звернути увагу. Опишіть основні види та типи засобів індивідуального захисту та захисних споруд цивільного захисту. Визначить потенційні небезпеки під час перебування в укритті.

Інформаційні джерела: презентація теми 7; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [6, 14, 44, 45].

Тема 8. Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайних ситуацій. Загальна характеристика запобіжних заходів та заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Евакуація та її види. Критерії забезпечення проведення евакуації. Планування, організація та проведення

заходів з евакуації. Нормативно-правова база, яка регулює питання, пов'язані з евакуацією. Системи оповіщення про надзвичайну ситуацію. Практичні рекомендації для населення при евакуації.

Завдання для самоперевірки. Проведіть узагальнений аналіз запобіжних заходів та заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Визначте термін «евакуація» та опишіть її види. Вкажіть шляхи забезпечення проведення евакуації. Оцініть роль евакуації як запобіжного заходу та заходу з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Виокремте існуючі системи оповіщення про надзвичайну ситуацію. Надайте перелік нормативно-правових документів, які регулюють питання, пов'язані з евакуацією.

Інформаційні джерела: презентація теми 8; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [6, 46–48].

Тема 9. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу. Загальні принципи поведінки (алгоритм поведінки та протокол дій) в умовах надзвичайної ситуації. Фактори, що сприяють збереженню життя і здоров'я в умовах надзвичайної ситуації. Категорії громадян, які потребують додаткової допомоги під час надзвичайної ситуації. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації при загрозах природного характеру - стихійне лихо та екстремальні погодні умови. Дії населення в умовах надзвичайної ситуації при воєнних загрозах та загрозах техногенного характеру - виток газу, пожежа, аварія з витоком хімічних речовин, виявлення вибухонебезпечного предмету, фосфорне бомбардування, атомне бомбардування. Кольорове кодування про безпеку.

Завдання для самоперевірки. Сформулюйте загальні принципи поведінки в умовах надзвичайної ситуації мирного та воєнного часу. Опишіть алгоритм поведінки та протокол дій в умовах надзвичайної ситуації. Визначте фактори, що сприяють збереженню життя і здоров'я в умовах надзвичайної ситуації. Виокремте правила безпеки для різних категорій громадян. Надайте перелік найбільш ймовірних надзвичайних ситуацій на об'єкті/в регіоні. Визначте дії в умовах надзвичайної ситуації (правила поведінки; протокол дій тощо): виток газу, пожежа, аварія з витоком хімічних речовин, повінь, землетрус, буревій, грім, блискавка, виявлення вибухонебезпечного предмету, фосфорне бомбардування, атомне бомбардування та ін.

Інформаційні джерела: презентація теми 9; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [6, 14, 45, 49].

Тема 10. Основи медицини катастроф. Державна служба медицини катастроф України: структура та історія створення. Визначальний понятійно-категоріальний апарат за напрямом медицина катастроф. Функції Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Алгоритм MARCHE (загальний опис). Протоколи дій при наданні першої домедичної допомоги.

Завдання для самоперевірки. Дайте визначення термінам: домедична допомога, екстрена медична допомога, служба медицини катастроф, функції медицини катастроф. Опишіть структуру, цілі та функції державної служби медицини катастроф України. Окресліть основні функції Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Виокремте етапи алгоритму MARCHE.

Інформаційні джерела: презентація теми 10; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [50, 51].

Тема 11. Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах. Законодавча база України за напрямом забезпечення психологічного здоров'я. Кризові ситуації та негативні зовнішні фактори. Стрес та стресостійкість. Психологічна стійкість. Вплив кризових ситуацій та негативних зовнішніх факторів на психологічний стан людини. Вплив стресу на продуктивність роботи організму людини. Внутрішні і зовнішні чинники стійкості як фактори загрози для емоційного і фізичного стану людини. Паніка як чинник небезпеки.

Завдання для самоперевірки. Надайте визначення термінам: стрес, стресостійкість, психологічна стійкість. Опишіть одну із кризових ситуацій та оцініть потенційні негативні зовнішні фактори, які на неї вплинули. Визначте потенційний вплив кризових ситуацій та негативних зовнішніх факторів на психологічний стан людини. Окресліть особливості психологічної стійкості та стресостійкості у кризових ситуаціях. Охарактеризуйте небезпеку при проявах паніки.

Інформаційні джерела: презентація теми 11; базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [52].

Тема 12. Формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. Узагальнені підходи з формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації. Відкриті питання за курсом. Оцінка курсу.

Завдання для самоперевірки. Опишіть узагальнені підходи з формування особистої моделі дій в умовах надзвичайної ситуації

Інформаційні джерела: базова література [1-4], додаткові інформаційні джерела [5- 52].

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ: Каравела, 2021. – 268 с. (друге видання). URL: <https://ela.kpi.ua/items/91e452e3-2b20-4989-94ba-9d636b77d34a>.
2. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: додатки до підручника / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ: Каравела, 2021. – 312 с. (друге видання). URL: <https://ela.kpi.ua/items/b7a487b0-7646-42bf-9481-7bc31caba0af>.
3. Інструкції з безпеки життєдіяльності під час дії воєнного стану для студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського [Електронний ресурс] / О. В. Землянська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,25 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 56 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48192>.
4. Екологічна безпека та цивільний захист. Практикум [Електронне видання] / Праховнік Н.А., Полукаров Ю.О., Землянська О.В., Качинська Н.Ф. – Електронне видання (1 файл, 4.45 Мб). – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 166 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/348c6c21-910c-4915-949f-1dbf2738ca6a>

Додаткові інформаційні джерела за темою 1 «Надзвичайні ситуації: види, джерела, наслідки»:

5. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – 30.09.2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403%D0%B0-17#Text>.
7. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (поточна редакція від 09.08.2024 р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
8. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 року "Про Стратегію національної безпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>
9. Наказ Міністерства внутрішніх справ України №611 від 06.09.2024 «Про затвердження Порядку проведення зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю об'єктів підвищеної небезпеки, а також впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1426-24#Text>.

10. Овчаренко В. В. Організація сектору безпеки і оборони України: навчальний посібник. – Київ: КІНГУ, 2023. – 316 с. URL: <https://kingu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/%D0%9E%D0%A1%D0%91%D0%9E.pdf>.

11. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>.

12. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III. URL: [Законодавство України — Закон «Про правовий режим надзвичайного стану»](#).

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями». від 24.03.2004 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 р. № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#n9>.

15. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.08.2018 № 658 «Про затвердження класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#n14>.

16. Порядок управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1397-23#Text>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 2 «Основи цивільного захисту України»:

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF?find=1&text#Text>.

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>.

20. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 03.01.2024 № 8 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях на 2024-2025 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008388-24#Text>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 3 «Структура та завдання Збройних Сил України»:

21. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.

22. Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.

23. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

24. Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року “Про Стратегію воєнної безпеки України”». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

25. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

26. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>.

27. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 № 2232-XII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1487 «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text>.

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2024 № 560 «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text>.

30. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 4 «Національний спротив: територіальна оборона та рух опору»:

31. Закон України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.

32. Указ Президента України від 27.09.2021 № 479/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року "Про запровадження національної системи стійкості"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>.

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2025 № 478 «Про функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/478-2025-%D0%BF#Text>.

34. Додатковий інформаційно-навчальний ресурс для самостійної підготовки. URL: https://www.youtube.com/@TRO_Ukraine_G7; <https://sprotyvg7.com.ua/zakonodavcha-baza>.

35. Матеріали для самоосвіти. Сили територіальної оборони ЗСУ. URL: <https://tro.mil.gov.ua/materialy-dlya-samoosvity/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 5 «Гібридна війна: сутність, інструменти, захист»:

36. Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

37. Указ Президента України від 27.09.2021 № 479/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року "Про запровадження національної системи стійкості"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>.

38. Указ Президента України від 28.12.2021 № 685/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/685/2021/name>

39. Указ Президента України від 26.08.2021 № 447/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>.

40. NATO. Countering hybrid threats. Офіційний інформаційний ресурс НАТО. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/countering-hybrid-threats>.

41. Council of the European Union. Hybrid threats. Офіційний інформаційний ресурс Європейського Союзу. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/hybrid-threats/>.

Додаткові інформаційні джерела за темою 6 «Інформаційна безпека: критичне мислення та протидія інформаційно-психологічним операціям»:

42. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29.03.2006 №373 (поточна редакція від 18.04.2025 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%EF#Text>.

43. Онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 7 «Засоби індивідуального та колективного захисту»:

44. ДСТУ 8828:2019 Пожежна безпека. Загальні положення. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_8828_2019.pdf.

45. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>

Додаткові інформаційні джерела за темою 8 «Евакуація та правила поведінки у разі надзвичайної ситуації»:

46. Методика планування заходів з евакуації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text>

47. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

48. Методичні рекомендації щодо планування і порядку проведення евакуації населення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0044512-04#Text>

Додаткові інформаційні джерела за темою 9 «Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу»:

49. Без паніки! Як вижити, боротися й перемогти під час бойових дій: Порадник для цивільного населення / укл. Олександр Дедик, Михайло Слободянюк і Олег Фешовець; проілюстр. Дзвенислава Подляшецька. 3-тє вид. Львів: Видавництво «Астролябія», 2022. – 160 с. URL: https://astrolabium.com.ua/docs/%D0%91%D0%B5%D0%B7%20%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf?srsId=AfmBOoqjB0Xs-EvFU_dVQqy1k0lBtWGaixSZL4SI27oxEsldB4-4wN7.

Додаткові інформаційні джерела за темою 10 «Основи медицини катастроф»:

50. Наказ МОЗ «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» від 09.03.2022 № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>.

51. Онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>

Додаткові інформаційні джерела за темою 11 «Психологічна готовність до дій в екстремальних умовах»:

52. Онлайн-курс «Базова психологічна допомога в умовах війни». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1. Безпека, захист та оборона України. Визначальний понятійно-категоріальний апарат і базові нормативно-правові акти у сфері безпеки і оборони України. Класифікація загроз цивільній безпеці. Сценарії небезпечної події та її ризик-аналіз. Мінна безпека та дії в умовах застосування зброї масового ураження. Види інформаційних загроз. Інформаційно-психологічні

операції та методи протидії. Мета, ознаки та особливості гібридної війни. Засадничі та правові аспекти національного спротиву.

Лекція 2. Запобіжні заходи та заходи з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій.

Протокол дій після попереджувального сигналу «Увага всім!». Захисні споруди цивільного захисту та особливості їх використання. Небезпеки під час перебування в укриттях. Загальна характеристика запобіжних заходів та заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних подій. Загальні принципи поведінки (алгоритм поведінки та протокол дій) в умовах надзвичайної ситуації. Державна служба медицини катастроф України: структура та історія створення. Функції центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Алгоритм MARCHE (загальний опис).

Практичні заняття

Метою практичних занять є поглиблення знань за лекційним матеріалом та питань, які вивчаються самостійно. Практичні заняття проводяться у формі кейсів, які направлені на формування умінь та набуття навичок із запобігання проявів загроз та мінімізації можливих негативних наслідків небезпечної події чи надзвичайної ситуації.

Практична робота 1: Національний спротив: дії громадян в умовах воєнних загроз і загроз невоєнного характеру.

Практична робота 2: Забезпечення безпеки підприємства/установи.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота передбачає ознайомлення з теоретичним матеріалом по темах курсу за презентаціями тем й навчальними матеріалами та ресурсами, що надані в розділі 4 цього силабусу, у тому числі проходження чотирьох онлайн-курсів:

1. Онлайн-курс «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>).
2. Онлайн-курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>).
3. Онлайн-курс «Перша домедична допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>).
4. Онлайн-курс «Базова психологічна допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/>).

Всього на CPC передбачено 82 години. Розподіл CPC по темах курсу наведено у розділі 3 «Зміст навчальної дисципліни» цього силабусу.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять

Правила відвідування занять (як лекцій, так і практичних) регламентують нормативні документи університету: «Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського» <https://osvita.kpi.ua/node/39>; «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського» <https://osvita.kpi.ua/node/121>.

Правила поведінки на заняттях

Правила поведінки на заняттях повинні відповідати нормам етичної поведінки студентів і викладачів визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали можуть нараховуватися за виконання творчих робіт (робота у наукових гуртках з підготовкою матеріалів доповідей або статей для публікації, участь у наукових і науково-практичних конференціях і семінарах, олімпіадах з дисципліни, конкурсах робіт, рефератів та оглядів наукових праць тощо) – додатково нараховуються 3-10 рейтингових балів у залежності від конкретних отриманих результатів (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу).

Оскільки результати оцінювання заходів поточного контролю формують стартову складову рейтингової системи оцінювання (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу), студенти повинні своєчасно виконувати і здавати практичні роботи та домашню контрольну роботу (ДКР). Непроходження заходу поточного контролю без поважних причин оцінюється у 0 балів. Штрафні бали за непроходження заходу поточного контролю не нараховуються.

Політика дедлайнів та перескладань

Для успішного засвоєння курсу передбачається тісний взаємозв'язок всіх видів занять - лекційних, практичних та самостійної роботи студента. У випадку відсутності здобувача освіти на лекційних заняттях з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), він самостійно опрацьовує теоретичний матеріал, викладений на лекційних заняттях за визначеними завданнями, використавши надані інформаційні джерела (розділ 4 цього силабусу). У випадку відсутності здобувача освіти на практичних заняттях, він самостійно виконує практичну роботу за визначеними завданнями, використавши надані інформаційні джерела (розділ 4 цього силабусу).

У разі порушення термінів здачі практичних робіт та домашньої контрольної роботи, або ж невиконання завдань з неповажних причин, студент, який не набрав за рейтинговою системою оцінювання результатів навчання 48 балів (підрозділ «Рейтингова система оцінювання» розділу 8 цього силабусу), не допускається до складання заліку в основну сесію.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість оскаржити результати контрольних заходів відповідно до вимог «Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» та «Положення про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/docs>).

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає, зокрема:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. З інформацією про академічну доброчесність можна ознайомитись на сторінці «Академічна доброчесність» офіційного сайту КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/academic-integrity>).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Курс дисципліни «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» передбачає два види контролю: поточний, семестровий.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між викладачем(и) і здобувачами у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється за результатами виконання 2 практичних робіт та домашньої контрольної роботи (ДКР).

Умови допуску до практичних робіт: немає.

Форма проведення заходу контролю виконання практичних робіт: оцінювання звіту про виконання кейсу практичної роботи або тестове експрес-опитування (4 питання).

Критерії оцінювання практичних робіт:

- 20 балів – всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті у повній мірі, відповіді на запитання кейсу повні, вичерпні, обґрунтовані.
- 18-19 балів – всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті, відповіді на запитання кейсу мають 1-2 незначні помилки або неточності.
- 16-17 балів – всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті, відповіді на запитання кейсу мають від 3-х до 5-ти незначних помилок або неточностей;
- 14-15 балів – всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті, відповіді на запитання кейсу мають від 6-ти до 8-ми незначних помилок або неточностей.
- 12-13 балів – всі завдання кейсу практичної роботи опрацьовані й розкриті, відповіді на запитання кейсу мають більш ніж 9-ть незначних помилок або неточностей.

Критерії оцінювання тестового експрес-опитування: правильна відповідь на кожне питання тесту складає 5 балів. Для питань, які мають дві або декілька правильних відповідей, для кожної правильної відповіді застосовується ваговий коефіцієнт. Максимальна кількість балів, яку можна отримати при виконанні тестового експрес-опитування складає 20 балів.

Домашня контрольна робота (ДКР) виконується за темами 2-13 курсу і складається з чотирьох частин:

1. ДКР1 передбачає проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях» (URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-act-in-emergency-situations>) та здачу тестових завдань цього курсу;

2. ДКР2 передбачає проходження онлайн-курсу «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/infosecurity/>) та здачу тестових завдань цього курсу;

3. ДКР3 передбачає проходження онлайн-курсу «Перша домедична допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-aid-during-war/>) та здачу тестових завдань цього курсу;

4. ДКР4 передбачає проходження онлайн-курсу «Базова психологічна допомога в умовах війни» (URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/>) та здачу тестових завдань цього курсу.

Результатом проходження ДКР є:

ДКР1 - сертифікат про проходження онлайн-курсу «Як діяти в надзвичайних ситуаціях», який оцінюється 10 балами;

ДКР2 - сертифікат про проходження онлайн-курсу «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», який оцінюється 20 балами;

ДКР3 - сертифікат про проходження онлайн-курсу «Перша домедична допомога в умовах війни», який оцінюється 20 балами;

ДКР4 - сертифікат про проходження онлайн-курсу «Базова психологічна допомога в умовах війни», який оцінюється 10 балами.

Семестровий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачем програмних результатів навчання з навчальної дисципліни і передбачає складання заліку, який проводиться у формі залікової контрольної роботи (тест з 25 питань). Правильна відповідь на кожне питання тесту по заліковій контрольній роботі складає 4 бали. Для питань, які мають дві або декілька правильних відповідей, для кожної правильної відповіді застосовується ваговий коефіцієнт.

Умовою допуску до складання заліку є семестровий рейтинг більше 48 балів (60 % від максимуму) за виконання домашньої контрольної роботи та однієї з двох практичних робіт.

Рейтингова система оцінювання. Оцінювання результатів навчання здобувачів виконується відповідно до рейтингової системи оцінювання результатів навчання (далі – РСО) згідно з вимогами «Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням до оцінок за університетською шкалою.

Таблиця 5

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Рейтингова система оцінювання результатів навчання з дисципліни «Цивільний захист, оборона та патріотичне виховання» передбачає оцінювання результатів навчання за підсумками заходів поточного контролю впродовж семестру. Рейтингова оцінка (RD) студента/студентки складається з балів, які він/вона отримує за виконання:

- 1) практичних робіт – R_{Π} ;
- 2) домашньої контрольної роботи (ДКР) – $R_{\text{ДКР}}$;

$$RD = R_{\Pi} + R_{\text{ДКР}}.$$

Максимальне значення рейтингової оцінки – 100 балів.

У випадку нарахування студенту/студентці заохочувальних балів - R_3 (підрозділ «Правила призначення заохочувальних та штрафних балів» розділу 7 цього силабусу), які не входять до загальної шкали оцінювання, рейтингова оцінка (RD) студента збільшується на кількість цих балів:

$$RD = R_{\Pi} + R_{\text{ДКР}} + R_3.$$

Сума заохочувальних балів не може перевищувати 10 балів, при цьому загальний рейтинговий бал здобувача не може перевищувати 100 балів. Якщо з врахуванням заохочувальних балів рейтингова оцінка (RD) студента/студентки перевищує 100 балів, то вона приймається за максимальним дозволеним показником – 100 балів.

Рейтингова оцінка з дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та набрали 60 і більше балів, отримують відповідну рейтингову оцінку без потреби складання тесту залікової контрольної роботи.

Здобувачі, які виконали умови допуску до заліку, але набрали менше 60 балів, а також ті, хто бажають підвищити свою рейтингову оцінку, проходять тест залікової контрольної роботи. Максимальна кількість балів, яку можна отримати при виконанні тесту залікової контрольної роботи складає 100 балів.

Якщо здобувач, який складав тест залікової контрольної роботи для підвищення своєї рейтингової оцінки, за його результатами отримав меншу кількість балів, ніж мав, він отримує рейтингову оцінку за результатами заходів поточного контролю.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль

1. Сформулюйте сутність понять: «національна гідність», «громадянська відповідальність», «національні інтереси України» та «стійкість».
2. Розкрийте зміст конституційного обов'язку громадян щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України. Що таке обороноздатність держави?
3. Дайте визначення базовим категоріям курсу: захист, безпека, небезпека, загроза, ризик та небезпечна подія.
4. Проаналізуйте сутність, структуру та взаємозв'язок таких категорій: національна безпека України, державна безпека, воєнна безпека та цивільна безпека.
5. Поясніть відмінності між поняттями «сектор безпеки і оборони України», «сили оборони» та «Збройні Сили України». Визначте місце і роль Збройних Сил України в системі оборони держави.
6. Розкрийте призначення, функції, основні завдання та структуру Збройних Сил України. Охарактеризуйте функціональне призначення їх основних складових.
7. Поясніть значення взаємодії сухопутного, повітряного і морського компонентів, розвідки, військового управління, логістики та інших видів підтримки для виконання завдань оборони держави.
8. Проаналізуйте вплив сучасного безпекового й операційного середовища, безпілотних систем, радіоелектронної боротьби, кіберпростору та сучасних технологій на розвиток спроможностей Збройних Сил України.
9. Розкрийте значення оборонно-промислового комплексу, економіки, критичної інфраструктури, тилу, волонтерського руху та суспільства для забезпечення обороноздатності держави.
10. Охарактеризуйте воєнний стан і мобілізацію як правові механізми функціонування держави в особливий період. Розкрийте основні права та обов'язки громадян, військовозобов'язаних і резервістів.
11. Розкрийте сутність військового обов'язку та військової служби. Охарактеризуйте загальні засади організації військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів.
12. Поясніть роль суспільства і громадянина у забезпеченні обороноздатності держави та наведіть приклади використання професійних компетентностей цивільних фахівців для забезпечення стійкості й оборони України.
13. Сформулюйте визначення понять: «інформаційна безпека», «інформаційна небезпека», «кібербезпека», «кіберзагроза», «кіберзахист» та «кібероборона».
14. Наведіть класифікацію та приклади сучасних інформаційних загроз та проявів інформаційної агресії проти України.
15. Охарактеризуйте сутність, структуру та цілі інформаційно-психологічних операцій (ІПСО). Окресліть заходи й методи протидії їм на державному та індивідуальному рівнях.

16. Проведіть узагальнений ризик-аналіз інформаційної загрози (на прикладі поширення дезінформації або маніпуляцій).
17. Поясніть правила особистісної інформаційної гігієни та методи захисту власної електронної інформації (зокрема, вимоги до надійності паролів та двофакторної автентифікації).
18. Визначте роль критичного мислення та довіри до верифікованих офіційних джерел інформації як інструментів протидії ворожій пропаганді.
19. Надайте визначення понять «національний спротив», «територіальна оборона», «рух опору» та «підготовка громадян України до національного спротиву». Розкрийте мету та складові національного спротиву.
20. Визначте місце національного спротиву в системі оборони України. Розкрийте мету, завдання, складові та основи побудови територіальної оборони.
21. Охарактеризуйте призначення та загальні засади функціонування руху опору. Поясніть роль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад та громадян у забезпеченні національного спротиву.
22. Розкрийте мету, завдання та основні напрями підготовки громадян України до національного спротиву. Визначте законні форми участі громадян у забезпеченні оборони держави та національного спротиву.
23. Проаналізуйте взаємозв'язок національного спротиву, національної стійкості та обороноздатності держави.
24. Надайте визначення понять «гібридна війна» та «гібридні загрози». Розкрийте сутність, мету, ознаки та особливості гібридного впливу.
25. Поясніть особливості поєднання військових і невійськових, відкритих і прихованих засобів для досягнення стратегічних цілей. Охарактеризуйте основні сфери та інструменти гібридного впливу.
26. Проаналізуйте значення критичної інфраструктури, суспільної стійкості та вразливостей держави і суспільства в умовах гібридних загроз.
27. Охарактеризуйте основні підходи до виявлення, запобігання та протидії гібридним загрозам. Поясніть роль держави, сектору безпеки і оборони, приватного сектору, територіальних громад, медіа та громадянського суспільства у підвищенні стійкості до гібридних впливів.
28. Що таке цивільний захист? Сформулюйте цілі і завдання цивільного захисту.
29. Сформулюйте мету функціонування, структуру та основні завдання Єдиної державної системи цивільного захисту України.
30. Перелічіть органи управління та склад сил цивільного захисту на державному, регіональному та місцевому рівнях. Яка роль органів місцевого самоврядування у цій системі?
31. Розкрийте головні аспекти планування діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту та роль державних рятувальних служб ДСНС у ліквідації наслідків небезпечних подій.
32. Розкрийте сутність превентивних (запобіжних) заходів у сфері цивільного захисту, спрямованих на зниження ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій.
33. Опишіть класифікацію надзвичайних ситуацій в Україні за характером походження.
34. У чому полягає принципова відмінність між надзвичайними ситуаціями природного і техногенного характеру?
35. Опишіть класифікацію надзвичайних ситуацій за масштабами та рівнями поширення.
36. Окресліть критерії, умови та терміни функціонування режимів діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту.
37. Опишіть етапи та процеси управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Які існують показники рівнів ризику?
38. Поясніть принципи та критерії зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій.
39. Розкрийте правову та інженерну сутність понять «оповіщення» та «система оповіщення». Як формується та функціонує система інформування населення в Україні?

40. Встановіть покроковий протокол дій населення після звукового сигналу «Увага всім!». На які елементи повідомлення потрібно звертати увагу?
41. Як діяти цивільній особі під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» в різних умовах (удомі, на вулиці, в громадському місці)?
42. Дайте визначення та класифікуйте засоби цивільного захисту, засоби протипожежного захисту та засоби індивідуального захисту, зокрема засоби індивідуального захисту працівника.
43. Схарактеризуйте типи захисних споруд цивільного захисту. Які правила організації безпечного простору в найпростіших укриттях (зокрема в підвальних приміщеннях)?
44. Визначте потенційні джерела небезпек, які можуть виникнути безпосередньо під час тривалого перебування людей в обмеженому просторі сховищ та укриттів.
45. Визначте термін «евакуація» та опишіть її види.
46. Окресліть критерії, шляхи та практичні рекомендації щодо планування, організації та проведення евакуаційних заходів для населення.
47. Які основні правила безпечної евакуації з палаючої або пошкодженої будівлі?
48. Вкажіть призначення та детальний перелік речей, предметів першої потреби та медикаментів, які повинні входити до складу «тривожної валізи».
49. Сформулюйте загальні принципи побудови індивідуальної моделі дій в умовах надзвичайної ситуації мирного та воєнного часу. Які фактори найбільше сприяють збереженню життя і здоров'я?
50. Виокремте правила безпеки та надання додаткової допомоги в умовах надзвичайних ситуацій для вразливих груп населення - дітей та людей з інвалідністю.
51. Опишіть детальний алгоритм дій та правила поведінки населення у разі виникнення поширених техногенних та побутових аварій: виток побутового газу в приміщенні; пожежа в житловій або адміністративній будівлі.
52. Опишіть протокол дій населення у разі загрози або виникнення аварії з викидом (витоком) хімічно небезпечних речовин (хлор, аміак).
53. Що таке заражена зона, як визначити її межі та як правильно вийти з небезпечної зони?
54. Опишіть детальні правила захисту та алгоритм дій населення під час стихійних лих та екстремальних погодних умов: повінь, землетрус, буревій (ураган), грім та блискавка.
55. Опишіть правила безпеки у разі виявлення вибухонебезпечного предмета (мінна безпека). Чого категорично не можна робити?
56. Опишіть детальний протокол дій та правила індивідуального захисту населення у разі застосування ворогом зброї масового ураження: фосфорне бомбардування (ураження білим фосфором); атомне (ядерне) бомбардування та загроза радіаційного опромінення.
57. Поясніть сутність кольорового кодування про небезпеку, що використовується екстреними службами.
58. Дайте визначення термінам «домедична допомога» та «екстрена медична допомога». Окресліть структуру, цілі, історію створення та функції Державної служби медицини катастроф України та Центрів екстреної медичної допомоги.
59. Розкрийте сутність, призначення та послідовність етапів міжнародного медичного алгоритму MARCHE.
60. Опишіть першочергові дії у разі виявлення постраждалого без свідомості.
61. Як правильно перевірити ознаки життя у непритомної людини?
62. Визначте правила та техніку проведення серцево-легеневої реанімації.
63. Схарактеризуйте види кровотеч. Опишіть порядок надання домедичної допомоги при масивних кровотечах на кінцівках та в анатомічних вузлових зонах.
64. Опишіть правила та помилки при накладанні кровоспинного джгута або турнікета в умовах бойових дій чи терактів.

65. Опишіть порядок дій на етапі «А» (Airways) алгоритму MARCHE: відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Що таке стабільне бокове положення та коли воно застосовується?
66. Що таке дихальна недостатність? Як допомогти людині, яка задихається або має проникаюче поранення грудної клітки?
67. Вкажіть основні правила антисептичної обробки та накладання пов'язок на відкриті рани.
68. Опишіть ознаки закритого та відкритого переломів кісток кінцівок. Як правильно іммобілізувати (знерухомити) кінцівку за допомогою підручних засобів?
69. Які правила безпечного транспортування постраждалого з підозрою на травму (перелом) хребта чи шийного відділу?
70. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при вибуховій травмі, баротравмі або акубаротравмі (контузії).
71. Схарактеризуйте ступені термічних опіків. Які правила надання допомоги при опіках різної важкості та які засоби категорично не можна застосовувати?
72. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при ураженні електричним струмом. Як забезпечити безпеку рятувальника?
73. Як розпізнати обмороження (відмороження) та надати першу допомогу?
74. Що таке гіпотермія, чому вона смертельно небезпечна при травмах та як її зупинити на ранній стадії за алгоритмом MARCHE?
75. Які ознаки травматичного чи геморагічного шоку? Опишіть заходи домедичної допомоги для стабілізації стану пацієнта в шоковому стані.
76. Опишіть алгоритм домедичної допомоги при раптовій втраті свідомості (непритомності), епілептичному нападі (судомках) та гострому порушенні мозкового кровообігу (інсульті).
77. Які симптоми та правила надання домедичної допомоги при отруєнні чадним газом, побутовим газом або агресивними промисловими хімікатами? Що таке дегазація на побутовому рівні?
78. Окресліть перші дії, правила гігієни та самопомоги у разі підозри на біологічне ураження (бактеріологічна атака, спалах небезпечної інфекції).
79. Дайте визначення поняттям «стрес», «стресостійкість» та «психологічна стійкість». Які законодавчі основи існують в Україні щодо забезпечення та захисту ментального здоров'я?
80. Оцініть короткостроковий та довгостроковий вплив гострого/хронічного стресу та кризових ситуацій на працездатність, когнітивні функції та емоційний стан людини.
81. Опишіть внутрішні та зовнішні чинники стійкості, які можуть виступати як ресурсом, так і фактором загрози для емоційного і фізичного стану особистості.
82. Охарактеризуйте паніку (індивідуальну та масову) як джерело підвищеної небезпеки в умовах надзвичайної ситуації. Чому панічні стани заважають порятунку?
83. Окресліть практичні методи саморегуляції, експрес-психотерапії та деескалації паніки у кризових ситуаціях.
84. Як надати першу психологічну допомогу іншій людині, яка перебуває у стані гострого шоку, ступору, істерики, страху або тривоги?

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено д.т.н., ст. наук. співроб. Бородіною Н.А.

Ухвалено кафедрою охорони праці, промислової та цивільної безпеки (протокол № 12 від 03.06.2026).

Погоджено Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 9 від 26 червня 2026 р.).